

RECENZE: O. Jireš a A. K. K. Kudláč (eds.), Pod kočičími hlavami

4. února 2009 | 0:05



Povídkový sborník editorů Ondřeje Jireše a Antonína K. K. Kudláče pokrývá současnou českou tvorbu žánru městská fantasy (urban fantasy). Objemný svazek (přes 460 stran) představuje autory již zavedené (Renčín, Žamboch, Vrbenská), ale dává prostor i několika méně známým tvářím (Bimka, Kolář). Celkem třináct povídek, které ukazují rozmanitost městské fantasy i v domácí tvorbě, doplňuje *Předmluva* Leonarda Medka, nepříliš povedenou obálku M. Ivana doplňují vynikající vnitřní ilustrace Jaroslavy Chalásové. Jak tedy vypadají jednotlivé povídky?

Předmluva – Leonard Medek

Přestože nebývá zvykem předmluvu jakýkoliv způsobem komentovat, v tomto případě budiž učiněna výjimka. Atmosférický pokus o charakteristiku města jako fenoménu civilizace doplňují úvahy o městských legendách a povzdech nad stavem městské fantasy v našich krajích, celek působí dojmem samostatně stojícího plnohodnotného díla, které je možné směle postavit vedle nejlepších povídek sborníku.

Ukolébavka pro město kryš – Pavel Renčín

Dnes již stálice a záruka kvality na poli české fantasy, Pavel Renčín, přispěl – v porovnání s dalšími povídkami tohoto autora – slabším kouskem. Nalézáme v ní vše, na co jsme u Renčina zvyklí: atmosféru, děj, vyvážené dialogy, sebeironický humor hlavní postavy, spojení přirozeného a fantastického smyšleného světa, inteligentní pointu. Ale tentokrát je všechno přitažené za vlasy. Jako kdyby Renčínovi vyhovovalo komornější prostředí (např. povídka *Na křídlech zlatých draků* ve sborníku *Kostky jsou vrženy*), jakmile do příběhu vloží příliš mytologie, postav a zápletek, vše se tříští a rozpadá, hromadí. Faktů, postav a dějů je na čtenáře příliš a dochází k přehlcení (kromě této povídky např. román *Nepohádka*. V něm je ale využit větší prostor, čímž je přehlcení částečně redukováno). Nápad „města, které se probouzí“ už navíc Renčín použil v povídce *Tři páry papuček* (*Drakobijci* 7).

Bůžek a stín – Lucie Lukačovičová

Lukačovičová vydala r. 2007 první román s názvem *Vládci času*. Její povídky velice často čerpají náměty ze starého Japonska, což se projevuje i v této krátké próze. S naprostou samozřejmostí jsou používány tradiční japonské atributy, nám neznámé, autorka využívá – pokud mohu soudit – znalost prostředí, blýskne se i japonštinou. V pozvolna se rozvíjejícím příběhu se z dětské hry stává hra o život (zpočátku podobným způsobem, jaký Roald Dahl použil v povídce *Přání*, později poněkud realističtěji), vše se opět uklidní, aby nás Lukačovičová vzápětí „dorazila“ geniální pointou.

Jedna z neoriginálnějších povídek sborníku, vše stojí na neobyčejném způsobu propojení dvou světů. Z důsledků tohoto propojení pak plynou všechny ostatní děje – ty, které působí komickým dojmem (v přirozeném světě), i ty až naturalisticky drsné (už samo prostředí, kam se aktéři bez vlastního zavinění dostanou). Autor bravurně zvládá více rovin příběhu i psychologické vykreslení postav postavených do neobvyklé situace (vezměte postavy seriálu *Ztraceni* a tajuplný ostrov vyměňte za fantasy krajinu s nepřátelsky laděnými elfy), opět nechybí silná pointa, která posouvá celkové vyznění povídky do oblasti hororu.

Oběti a vrahové – Miroslav Žamboch

Ostřílený autor „drsných“ fantasy příběhů s Koniášem, Baklym a agentem JFK se pustil do dosud neprobádaných vod městské fantasy. V podstatě se drží osvědčených prostředků detektivních příběhů s přesahem do fantasy, lehce by se dala najít podobnost s Greenovým Johnem Taylorem a sérií *Noční strana*. Drsný (zase to slovo – jako by bylo s Žambochem spojeno!) hrdina-detektiv, živící se chytáním čarodějů, kteří přestoupí zákon, se vydává za případem, který čtenáře provede hrdinovou minulostí tak, aby se na konci všechny nitky příběhu protnuly. Přidejte nešťastnou lásku, pár kamarádů z minulosti, kteří se změnili, něco nostalgie, kapku melancholie – a máte návod na povídku. Žamboch tuto hranici nepřesahuje, přesto povídka není tak banální, jak by se mohlo zdát. Ze svého pohledu mohu říci, že co se čtivosti týče, Žambochova práce u mě na celé čáře zvítězila. Pointa, ač víceméně klasická, má v celkovém kontextu něco do sebe, příznivcům „drsné americké školy“ (R. Chandler a spol.) určitě doporučuji.

Hra na tiché léto – Františka Vrbenská

Na zařazení této povídky se ukazuje záměr editorů, kteří naprosto jasně střídají strhující na ději postavenou povídku (Žamboch) s klidnou, zoufale atmosférickou, na fantasy možná až příliš realistickou povídkou, ve které se vlastně nic převratného nestane. A při tom „nic“ se dějí divy, umírají města a rodí se nová. Kdo někdy slyšel Františku Vrbenskou, ví, že tato dáma je mistrovská vypravěčka (což hojně dokazuje na přednáškách na nejrůznějších conech). I tato povídka (po vzoru *Babičky* Boženy Němcové bychom k ní mohli přiřadit podtitul „Obrazy z městského života“) to v hojně míře dokazuje, každé slovo má svoje místo – vulgarismy v promluvách postav by v obyčejném městě snad ani nebyly na místě, zde jen podtrhují atmosféru umírajícího města, jeho zhrzených obyvatel i vyčerpaného okolí, časté popisy, zmiňované jakoby letmo, dokreslují kulisy, které už nemají ani sílu na to, aby se v nich odehrál nějaký děj. Ale v Tanychinu (jméno města) se něco děje. Pozvolna, pomalu, stejným způsobem, jakým město odumírá. Pozvolna, pomalu.

Druhá protisměrná – Filip Gotfrid

Podobně jako v příspěvku Alexandra Kazdy, i zde je čtenář seznámen s naprosto neotřelým (a naprosto samozřejmým) způsobem, jak překročit hranice mezi světy. Jezdíváte někdy tramvají? A všimli jste si někdy, že tramvaje v protisměru jezdí vždycky častěji než v tom směru, kterým potřebujete jet, obzvláště pokud spěcháte? Vysvětlení tohoto jevu je základním stavebním kamenem v podstatě jednoduché povídky, která kromě tohoto nápadu přináší opět i geniální pointu (všimáte si, jak jsou povídky jednak vypočítané a jednak tragické? Vskutku zajímavé!).

Všude je voda – Petra Neomillnerová

Prózám Petry Neomillnerové jsem dosud nepřišel na chuť. Bývají akční, podobně jako Žambochova díla, ale *jinak* akční. Žensky. Tak to nazývám. Ve *Všude je voda* pracuje s neotřelými (srovnáme-li to se Žambochem, který vsadil na tradiční motivy) postavami a prostředími. Nesmí chybět město, tradiční je i cesta kanály, ale novinkou je šamanská magie. I ve městě jsou šamani odkázáni na základní živly, o to zajímavěji vypadá nápad spojit tento druh magie s fenoménem, který zastupuje civilizaci, opak přírody. Povídka má spád, ale podobně jako u Renčina mi přijde přehlcená množstvím náznaků, které později nikam nevedou.

Ostří času – Jiří W. Procházka

V porovnání s ostatními povídkami nepřilíš vydařená práce. Chybí jí pointa, humor je spíše hrubšího zrna a kromě obyčejné záchrany světa (která je pro hrdinskou fantasy typická) se nic moc nestane. Příběhu chybí jakékoliv hlubší pozadí. Co hůř, v podstatě nikdo z hlavních hrdinů nezemře, takže povídce chybí i hrdinsko-fanatastický patos. S absencí patosu už nám zbývá pouze řemeslná práce, a tu v našich vodách zvládají i další autoři, mnoho z nich i lépe...

Bitva o Anděl – Michal Špaček

Pokud bychom chtěli rozdávat ceny, tento text by byl adeptem na první místo v kategorii nejkontroverznější povídka antologie. Podobně jako u Renčina a Neomillnerové dochází k přehlcení postavami, událostmi i vším ostatním, ale tentokrát záměrně. Celkově je povídka... absurdní. Vzhledem k tomu, že se neorientuji v pražském místopisu mi nejspíše unikly některé detaily, nicméně povídka je minimálně na hranici dobrého vkusu.

Muž bez medových koláčků – Martin Kolář

Opět nám editoři po akční podívané servírují silně vypointovanou atmosférickou hříčku. Pod heslem „Nepřecházejte! Nechodte podchodem! Vraťte se!“ (str. 367) scházíme s obyčejným hrdinou do jednoho obyčejného podchodu v neméně obyčejném městě. Autor naplno využívá malého prostoru povídky, ve které hraje roli pouze samotný podchod (s nápisy na zdech, tmou, tajemnými zvuky a žebřákem) a psychika a představitivost jediné jednající postavy. V tomto omezeném fikčním světě se v čase jednoho průchodu pod zemí odehraje příběh, který splňuje aspekty hororu, městské fantasy i psychologické prózy.

Sto patnáct a čtvrt dne – Jaroslav Mostecký

Spolu s povídkou Jiřího W. Procházky zklamání. Naštěstí obsahuje i nápad, který je ovšem využitý poněkud pochybně. Stejně tak pointa – přiškrcená, přitažená za vlasy, příliš citová. Na celém příběhu je možná nejméně šťastný základní nápad – využití Tolkienovy mytologie. Objeví se zde například postava krále Thingola, ale elfové nejsou „tolkienovští“. Mají blíže k Sapkowskiho pojetí elfů, možná ještě spíš k elfům z výše popisované povídky Alexandra Kazdy. Používáním klasických postav v novém kontextu ztrácí Mosteckého text autenticitu a stává se fraškou, napodobeninou, která se snaží těžít z přeměnění předlohy, ale příliš se jí to nedaří.

Kdo tancoval s povětrnou vílou – Jakub D. Kočí

Pro změnu povídka, kde „zlo vítězí“. Pointa není tak silná, autor to vynahrazuje v použitých kulisách. V úvodní procházce po Praze s hrdinkou Beátou předvádí Kočí kouzelné panoptikum snů a představ, při kterých jde sice mnohdy o život, nicméně čtenář má jedinečnou možnost spatřit část autorovy fantazie, odkrytou, nahou a pracující na plné obrátky. V tomto případě příběh spíše ničí imaginativnost spisovatele, než aby ji povzbuzoval. Škoda.

Ta, která chodí třikrát – David Bimka

To nejlepší na závěr? Možná. Co se týče práce s jazykem a slovní zásobou, vychází z toho Bimka podobně jako Urbenská nebo Medek – styl povídky je bravurní, radost z každého slova je téměř hmatatelná, autor si hraje s jazykem a využívá výhod češtiny, jak a kde jen může. Silnou i slabou stránkou příběhu je mytologie, která tvoří rámec povídky, zároveň je jí tam ale tolik, že je příliš jednoduché se ztratit. Atmosféra, kouzlo češtiny a inteligentní, nepatetický příběh o proměnách města – to vše patří k této povídce. Určitě stojí za přečtení.

Antologie *Pod kočičími hlavami* přináší výběr povídek, v němž si každý čtenář přijde na své. To je zároveň nevýhodou, neboť každý čtenář zde najde minimálně jednu povídku, která nebude jeho šálkem čaje. Autorům ale nemůžeme upřít řemeslnou dovednost a originalitu. Ač jsou všechny povídky představiteli žánru městské fantasy, každá z nich je jiná, využívá jiných aspektů města a jiných motivů. Dle mého názoru může směle konkurovat zahraničním antologiím, přestože většina povídek zatím nedosahuje kvality špiček žánru – Gaimana nebo Miévilla.

Pod kočičími hlavami

Kudláč, Antonín K. K. (ed.) - Jireš, Ondřej (ed.)

Nakladatel: Triton

Obálka: Michal Ivan

Redakce: Ondřej Jireš, Jana Jůzlová

Rok vydání: 2007

Počet stran: 464

Rozměr: 145 x 210

Provedení: hardback

Cena: 329 Kč

Jan Křeček
